

Megjelenik a lap Temesvá-
rott minden kedden.

Előfizetési díj akár helyben,
akár postai szétküldéssel:

Egész évre . . . . . 6 ft. pp.

Fél évre . . . . . 3 ft. pp.

A helybeli előfizetők a lap ház-
hozordásáért rendelést tehetnek
a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros,
bécsi utca 69. szám, első emelet.

DELEJTŐ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Előfizetni helyben a szer-
kesztőségnek, vagy a helybeli könyv-
kereskedésekben; vidéken min-
den cs. kir. postahivatalnál a szer-
kesztőséghez utasítandó bérmentes
levelekben.

Hirdetések minden közhasználat-
ban lévő nyelven fölvételnek. A
beigatásért minden három hasábos
egyes sorért 4 p. krajcárnyi díj szá-
mitatik.

Kiadó hivatal: belváros, el-
nöki utca 62. szám Heil Adolf
könyvonalozó intézetében.

Kedd, augustus 3. 1858.

5. szám.

Első évi folyam.

A két világ.

Van testi és lelki világ: mind a kettő adatott az embernek, hogy élje azt. A testi világ mind az, a miről külső érzékek tudósítanak. Szem, fül, orr, nyelv, tapintat számtalan valóságokról győznek meg. A szem földön és égen lát seregeket; a fül a különbölkülönféle hangokban gyönyörködhetik; az orr, nyelv és tapintat hasonlólag sajátos gazdagságukban bővelkednek. Ezek a testi világ tárgyai, melyek élvezetül adatnak az embernek. Igaz ugyan, hogy azok használatában óvatosság is szükséges. Mert ugyanazon égi nap majd meleggel és világossággal gyönyörködtet; majd mintegy haragudva, felhőkbe borul, villámokat szór, dörögve dördül, mennykövekkel gyújt, rombol, öl. A házi állatok simulnak az emberhez, s szolgálnak neki: de a hyéna, tigris, farkas, medve, mint halálos ellenségek neki mennek s szemközt gyakran állnak vele. Sok növény s gyümölcs tetsző külszin alatt életelő mérget rejtenek magokban. Mindazonáltal sok, bár nem minden testi bajok elejét tudta venni az ember, s bővelkedik az eledelkkel a megmérgeztetés veszedelme nélkül bizton táplálván a testet; élvezzi a bort, minthogy az ösbölcsek tanúsítása szerint vidámitja a szívet és eláztatja a tulságos gondokat, s általán a testi világ dolgait a gyönyörévezet eszközeiül tevé magának.

Részint az emberbe oltott östörvény, részint az elkerülhetetlen veszedelmek meggyőzték az embert a társaság szükségességéről. Társas lény az ember s gyönyörködik az önnön másában. Az egyesek pedig sem az elemeken, sem a vad állatokon, sem az ellenséges embereken erőt nem vehetnek. Ezek csirái és okai a házassági és állami társulatnak. A házasság az egész természet törvénye; az az emberi nemben is a férj és nő között a test és lélek legszentebb szövetsége. Boldog házasság a boldog élet talpköve. Benne az örömök áthatóbbak, a bajok megenyhíthőbbek, a szorgalom áldottabb, az unalom mulékonyabb s minden vonzóbb és kedvderítőbb. De a mi világi, az mégis csak véges és gyártó: a világosság a homálylyal, az édes a keserűséggel határos és szomszédos mindenben és mindenütt. Ugy a házasságokban is a kevésbé boldogok is nem épen a fejtér hollók közé számítandók.

A testi világ boldog élvezését biztosítja leginkább az állami társaság, melyre a barátság volt lépéső és kapocs. Csak egyesített emberi erő zabolázhatja meg a nagy folyók pusztító rohamait; rakhat a közlekedés könnyítésére országos utakat és csatornákat; építhet erődéket az ellenségek ellen s dacolhat vadságokkal. Csak bölcs bírák kiegyenlíthetik a polgárok között támadt viszonyokat s biztosíthatják a közbékét. De az emberi gyarlóság e viszonyokban is érezteté magát. Barátját látja polgártársában a boldog állam-polgár; ha segedelmére szorulna a szükségben, már is élvezi az ő képe nyájasságát, segíteni való készségét s valódi segélyt. Oly két polgár, mondják, perelt hajdan a bíró előtt. Mind a kettőjöknek a bíró törvényszéke előtt megjelenniök kellett volna. Az egyik akadályoztatván nem mehetett. Felszólítja tehát peres barátját, menj, mondja, te egyedül magad, és pártold az én ügyemet is. Oh paradicsomi ártatlanság! Oh irigységre méltó őszinteség, hová lettél? Sokaknál most a gyakorlati életben divatos amaz ismert szónoki climax: „a nyúl megrágja a fát, a keselyű elragadja a nyulat, a vadász lelövi a keselyűt, a vadászt levágja az orosz-lán és az orosz-lánt megeszi a féreg.“ Így biztosítva az ember a kül és bel veszélyek ellen, boldogul élé világát, hálálja védőit, áldja a bírákat s élteti a királyt.

Van lelki világ is, és nem csak a kenyérből él az ember. Már, mi ezen lelki vagyis szellemi világ? S ime, ha csak egy kicsit ügyelsz lelkedre és sugallataira, meg fogsz győződni arról, hogy valamint a testi, ugy a lelki világnak is vannak valóságai, házasságai s állodalmai: de az utóbbiak hasonlíthatlanul tökélyesbek amazoknál.

Egyedül az ember előnye ezen lelki világ. A mi az okatlan állatoknál az okossági tehetségre mutatni látszik, p. o. hogy a madarak fészkeket raknak, vagy hogy társaságokban élnek mint a méhek és hangyák, azt többnek mint csak hasonlónak az okossághoz azért venni nem lehet, minthogy nem haladnak előbbre. A méh most ugy rakja sejteit, mint a teremtés hajnalán, holott az ember mindenben haladt, halad s haladása korlátait nem ismeri el. És ha kutatjuk, miként van, hogy a többi teremtett dolgok haladásának határ ki van szabva, s egyedül az ember elmenetelei korlátlanoknak látszanak? tehát azt találjuk, hogy az egyéb

dolgokban az erő és törvénye tudat nélkül össze van kapcsolva, s természet adta ingerből, ha csak a tápok nem hiányzanak, fejlődik és éri el célját. Ellenben az emberi okos lélek önnön magát a törvényétől vagyis céljától tudatosan különbözteti meg; nem is a természet adta erőből csak amugy fejlődik s a célra veze tetetik. Az ember teste nő mint egyéb testek: nem úgy a lélek; sőt a nagy és kifejtett testben törpe és fejletlen maradhat a lélek. Az okos lélek nevedése kinek-kinek saját eltökélésétől s a munkához komoly fogásától feltételeztetik. A tanítók, a jó könyvek csak alkalmat nyújtanak a megokulásra. A tanulmányt által nem vehetjük mástól mint a köpenyt: se nem örökölhetjük, sem pénzen nem szerezhethetjük azt. A tudományos kúpot az elemektől vagyis az alaptól kezdve egészen az éleig tenmagadnak kell felrakni. És a mint a munkában vagy lanyhán, vagy serényen s kettőztetett iparral és erőfeszítéssel eljársz, úgy a tudományos eredményben is vágy csak gyéren, vagy gazdagon és dúsan részesülni fogsz. Ime, e nemű törekvésben még nem érte el senkisé a legvégsőbbet: sőt az épen elért eredmények folyvást biztosítanak a még nagyobbaktól. Azért az emberi okosság haladhatása véghetetlen, és a korlátlan előmenet csak az ember előnye. Az ember mikrokosmosnak vagyis kisvilágnak neveztetik, mint-hogy a nagy világot vagyis makrokosmost lemásolni és szellemi képekben lelkébe fölvenni képes: azért a mennyi az ember, annyi a kis világ a nagy világban. Az emberi lelkek mint a széttört tükör darabjai. Mert valamint a tükör egyes darabjai a tárgyakat egészen veszik fel és adják vissza mint a volt egész tükör, úgy az egyes emberi lelkekben is az egész világ mintegy tükrözik vissza. Sőt a szellemi világ valóságai még számosságok is a testi világénál. Mert, nemcsak a testi világ dolgait átszellemiti és szellemi képekben a lelki világba átülteti az okos lélek, hanem azoknak összevetéséből és összerakásából új s részben megigazitott valóságokat is képez és alkot. Valamint a szem által különböző színek- és alakokról győzőnek meg: úgy tudatja velünk a képzelő erő saját teremtése legtündéribb alakzatát. Valamint a fül a különböző hangok bájos ószhangzásával elragadja lelkünket: úgy az értelem a különböző részek egyeztetésével megnyugtatja az igazság után epedező lelkünket. Valamint a nyelv az izlet által testünket rokonítja és táplálja a testekkel: úgy az akarat is csak az öntetsző hajlammal a szellemi valóságát növeszteti a szellemi jóval. Valamint az orr a különböző szagokban az étheribb valóságokról győző meg, úgy sejteti a nevezhetlen valóságok velünk lételetét a jósló tehetségünk. Valamint a tapintat az anyag belső erejét a melegben és hidegben, az anyag külső részletességét pedig a durvaság- és simaságban csudáltatja velünk: úgy a lelki tudat nemcsak különbözteti tudatait önnönmagától, hanem azoknak a fenségi és kezes szépségükben kiállításával az aesthetikai szabályok tudományát alapította meg. A szellemi eljárásnak sikerült még a testi világ észrevételeit is megigazitani s tökélyesíteni. Ime a hullámzó vetéseket futásnak ere-

detteknek hiszi a boló, s felriasztja a falubelieket, s míg ezek hasonló ámulásban az illanók gátlására sietnének s a helyen teremnek lihegve, már a vetéseket a szél megálltával megállapodottaknak találják. Csak látzólag kel fel és leszáll a nap: valóban pedig áll, s a mi földünk forog. A testi világ szerint azt hittük, hogy nehéz vagy épen lehetetlen az ár ellen uszni: ime a gözhajók most már azt is könnyen teszik; nem embernek, hanem a madárnak a levegőbeni járás-kelés: s ime az emberek is már emelkednek a lég szárnyain; szédítőnek tartatott a száguldó mén sebessége, a telegraphra azonban alkalmazva már korántsem kielégítő; egynehány perc alatt a temesvári ujdonságokat tudatni a bécsiekkel s viszont, nem az emberi erőhez többé mért követelés — hanem mégis emberi találmány. És minél műveltebb az ember, annál gazdagabb az ő lelki világában; a szellemi tartomány népesedik, minél többet s gyakrabban szellemileg búvárkodunk. Valamint a ki magas hegyre száll, minden lépten tágul látkörnyéke, s szeme új meg új tárgyokban gyönyörködik: úgy a ki a műveltségben halad, új meg új felfedezményeket nyer s szellemi birtoka nevededve nevededik. És e lelki világ nélkül egy ember sem szükölködik. A földmivelő lelkében birja az ő cselédjét, marhát, telkeit; tudja azoknak számát, tulajdonságait alakját. A sokat utazott és látott magával hordja a délibáb tündérjeit, a Chimborasso es Dhavalagiri felhőkig nyuló havasait, a Rajna és Niagara vízömléseit, a városok és tartományok nevezetességeit s ritkaságait. Hát mit mondjak a tudósok eszmegazdagságáról és a szellemi világ csudakincseiről? — Már ezek a lelki világ valóságai mindenek alkalmasok-e a lelki boldogság tenyésztésére? nincsenek-e azok között is ellenségek és ördögök, dúlók az emberi jólét ellen és azt megsemmisítő? De igen is: hanem a baj nem megorvosolhatóan, mind gyakran a testi világban, hanem inkább tenmagad által hozható helyre.

Tehát léteznek a lelki világban lelki házasságok és barátságok is? Ugy van. Valamint a testi világban a boldogság kiegészítője a házasság és barátság, úgy a lelkiében is. Hogy oly tisztességes szövetség, a minő a házasság, még a lelki világban is a boldogságra nélkülözhetlen, talán meggyőződik mindenki, a ki önmagát vizsgálva látja, hogy nem elegendő csak tudni a jót, hanem szükséges egyszersmind csatlakozni az ismert jóhoz, és az ismert jót tetteleg végbe vinni is. Ime az egymáshoz csatlakozása a lelki erőnek neve a lelki házasságnak és barátságoknak. Az értelem készíti az igaz ismeretet. Az akarattól függ csatlakozik-e hozzá vagy nem. Az értelemnek tehát és az akaratnak házassági viszonyban állniok kell: s e házasság boldog, ha egyet értenek, ellenben boldogtalan, ha az ellenkezőnek van helye. S vajjon, mindig teszi-e az akarat az ismert igazat? Korántsem. S itt már nyilvánosak a lelki boldogság lelki ellenségei, de egyszersmind e baj orvoslómódja is. Mert majd az értelem nem teljesítette a kötelességet, a szent igazat maga fenségségében s dicsőségségében nem állítván elő.

S vajjon mért azt nem tette meg? Mert a természeti gyarlóság által akadályoztatott a tökélyesb hivatalkodásban? Az annyi, hogy mindentudó nem lehetsz, de mindent tudnod nem is szükséges. Vagy pedig, mert a képzelő erő tulságosan nyagyítja a kikutatandó dolog nehézségeit, s kisebbité a nyerendő eredményt? Ugyde a képzelő erő mérséklése s helyes használása töled függ. Vagy pedig, minthogy a lepke módjára csak szökdécseltél egy tárgyról a másikra, a helyett, hogy csak az egygyel megbirkóztál volna? Akkor is szállj magadba, szabd szabályodul amaz arany mondatot: „nem sokfélélt, de sokat.“ — Majd az akarat ellankadt a kötelesség szerinti eljárásban, — s az pedig miért? Mert a testi illetlen vágyak elcsábították a józan szellemi iránytól, vagy pedig épen önkényt felhagyott hivatása szentségével. Valóban ez szellemi öngyilkolás: de meg vagy mentve és józan életnek visszaadva, ha tanulmányoztad erkölcsi tehetségedet, és mersz bizni magadban. Mert állényeztetési tehetség a te akaratod. Megszünt az jónak lenni s megholt, mihelyest vetemedt a bűnre: és mégis saját önelköltéből e rossz lényegességét semmisítheti meg, és jobb valóságot ölthet magára. Avagy nem úgy áll-e valóban a dolog? Ügyelj magadra: nemde azon szempillanában, a melyben akarsz, elhagyhatod a bűnös irányt, és követheted az erény utját? Nemde lényegesen más a bűn és erény, a pokol és menny? Poklodat tehát és mennyedet az akaratod méhében hordozod; annyiban önüdvöd és kárhozatod, jó és gonosz angyalod magad vagy. Oh kerüld a Lucifer sötétségeit! — Még állami intézetekben sem szükölködik a lelki világ a lelki boldogság biztosítására. Valamint a testvilági államokban van egység, vannak bírák és büntetések a testi boldogság fentartására s védelmére: ugy mind az, de sokkal tökélyesb rendben és szervezetben valóban való a lelki világban is. Az öt érző eszköz valóban különböző nyelvű, és ha szólhatnának egyenként, egymást nem értenék. A szemnek habzik a Duna, de nem zajlik, ellenben a fül érti a zajlást, de a habzásról tudomása nincsen. Oly különbözők és egymást nem értők a különböző nyelvű népek is. És mégis majd egyes, majd vegyes nyelvű népek is boldog társulatokba alakulnak, mert megegyeznek a célban, a melyre a nyelv egyik, de nem egyedüli vagy legfőbb eszköz. Ezen egyesületek kormányzói s vezérei a világi királyok. Oly különböző nyelvű népek, társulatok és királyságok a szellemi világban is találhatók. Mely különbség p. o. az értelmi és képzeleti lények és nevezeteik között! Az értelem és képzelet nem ismernek egymásra, — az értelmi lények csontvázak, hús és vér nélküli rémek. A képzeleti valóságok élet és alakteljesek, vidorak magokban s vidorságot tenyésztők és gerjesztők. Az értelmi királyság a vas következetességéből s előlő szigoruságból ismerhető meg. A képzeleti királyság lobogóján ellenben élet, élv és öröm, bár zajlóbb is néha, szemlélhető meg, és hasonló igényekkel s birtokkal az egyéb lelki erők is felruházttatvák. És mégis valamint hódolnak a földi alkirályok a főkirálynak, ugy elismerik a külön-

böző lelki népek és testületek is az egy szellemi kormányzó szavát. Hiába mentegedőzik engedvén tulságos testi vágyainak az ember: büntetlen nem marad. Az értelem és képzelet igényei áldásteljesen kiegyenlítetnek, az észnek az igazat, jót és szépet megvalósító kormányzásában. És mely tökélyes e szellemi királyság! Gyengék a világi királyok minden ügyeket magok elintézni, s szükségelik a hivatalnokokat, tiszteteket és bírákat. De mely feltünő azokon is az emberi gyarlóság! Mely sok gonosztevő ismeretlen marad s dacol a bírák tehetlenségével! Mely gyakran a jutalom eltéveszti a valódi érdemet! Másként áll a dolog a szellemi királyságban. A büntetés nem távozik a bűnös tettől, sem jutalom az érdemtől. A bűn és megbüntetése, az erény és megjutalmaztatása két szó a dolog egy. A bíró a bűnössel vagy az erénnyel mindenütt és mindenben jelen és együtt van: azt tehát megcsalni s hatalmát ki játszani nem lehet. A bünt cselekvő és az erényt gyakorló alany a tenmagad akaratja: a bíró a tenmagad lelkitudata: a büntetésed, hogy tenmagadtól félsz; a jutalmad, hogy tenmagadban békés vagy és örülsz: a bűnös tudat tenmagaddal van bár trónon állsz, s a lelki nyugalom a békókban, hörtönben és a vérpadon sem hagyja el az erényest. Avagy nem ismeritek-e Macbeth bün-terhelt gonosz lelkét, és Banquo rémjelentéseiben a hozsuló Nemesis korbácsát? Vagy ismeretlen lehet-e előt-
tetek a szörszálon Damocles feje fölött függő pallos? Oh! ne mondjatok engem boldognak, ha magam nem vallom meg magamat azzá. Mind ez már vezet a legfelsőbb királyra az Istenre, és az általa biztosítandó jövő harmadik világra: hanem mi csak a két világról akartunk szólni.

Óshegyi.

A selyemtenyésztés ügye a bánságban 1858.

A selyembogarak ez évben nálunk a legjobb egészségben voltak; minden részről kedvező hírek jöttek, de csak a negyedik vedlésig (assopimento). Ugy látszik, hogy a selyemmag későn történt felélesztése, és a tavaszi fagyok igen ártottak a bogarak kifejlésének. Mikor a befonás ideje (maturanza) közeledett, azon pusztító betegség állt be megint, mely már három év óta ezen tartomány selyemtenyésztőire anyi csapást mér. Senki sem bátorkodik már nagyobb tenyésztést (magnanerie) tartani. A selyemaratás igen csekély volt, — ügyességükről s tapasztaltságükről ismert tenyésztők a rendes 150 font helyett, csak 26 font gubót nyertek; és ilyen arányban Karvalyi temesvári selyemgombolyító szenvedett, ki mintegy 40 hasonló esetet tud, hol a raccolta igen szegényes volt. Bizvást lehet tehát a jelen évi selyemtermesztést igen rosznak mondani.

Nézetünk szerint e haj három körülménynek tulajdonítható. Először is a szederfa levél nagy hiányának; nem azon hiány, mely a kevés ültetvénytől származik, hanem az, melyet a kemény tél okozott, a fák kifagyása

által. A mult télen sok ezer szederfa kifagyott, és szerencsésb állapotot csak a katonai határvidékről említhetünk, hol legalább a Duna mentében ezen fákat a legpompásabb lombos diszben találtuk. Másodszor a hosszasan tartó hideg évszaknak. Harmadszor a rossz selyemmagnak. Mult ősszel a Smyrnából jött udvari tanácsos, Dr. Pauli, nagy mennyiségű chiosi selyemmagot hozott magával, a legfőbb hatóságok pártfogását tudta kieszközölni, és azok ajánlásával beutazta az egész országot, személyesen kínálván eladásra a chiosi selyemmagot. Dr. Pauli a mi megyénkben, és a katonai végvidékben temérdek magot eladott, lajtát 2 pfrt. 30 kron. A következés mutatta, hogy az általa annyira ajánlott selyemmag nem érdemlette meg a dicséretet. Karvalyi Frigyes Temesvárott, szinte vásárolt meg 32 latot, és azokat kilenc igen tapasztalt selyemtenyésztő közt elosztogatta; mind ezen kilenc iparos azonban együtt véve nem volt képes egyetlen font jó selyemgubót termeszteni.

Alig hisszük e szerint, hogy a chiosi selyemmag éghajlatunk alatt kedvező eredményeket szülhetne. Egy verseci levelező szinte azt írja, hogy a halandóság sokkal nagyobb volt a chiosi magból tenyésztett bogarak, mint hazánkbeli bogaraink közt. Az ottani vidéken nyolc iparos tenyésztett chiosi magból selymet, kapván egy lat után 12—18 fontot, a mi alig harmadrésze annak, mit más években nyerni szoktak. A többi tenyésztők épen semmit sem természettek.

Egyetleni előnynek mondhatni azt, hogy a chiosi magból lett bogarak egy ötödérszessel nehezebb gubókat készítenek, mint az idevalók; ellenben selymük sem nem oly finom, sem nem oly fényes mint a miénk.

Kár hogy Dr. Pauli oly mértéktelenül feldicsérte a chiosi selyemmagot, mintha ama francia pomologokat vette volna előképül, kik rossz, közönséges fajtájú növényeket a világ minden vidékére eladásra visznek. — Ha van a chiosi magban előny, úgy a felcsigázott de nem teljesedett remények annyira lelőhasztották az embereket, hogy nem igen fognak találkozni, a kik új kísérletet merészelnének.

P. F.

A magyar Democrit emléklapjaiból.

Goropius Becanus, a reformatio korában élt tudós, azt állítja, (!) hogy Ádám a paradicsomban némétül beszélt. Tehát a Lajtán túl sokkal korábban voltak nyelvbolondok mint nálunk, sokkal előbb mintsem Horváth István Kollár boszantására azt állította volna, hogy Ádám magyar volt. —

Nem rég valaki nagyobb lapjaink egyikében azt írta, hogy szent István tornyát Bécsben meglátogatván, fenn a lépcsőkön, és a falakba vésve temérdek nevet talált minden korból; látott Pataky és Hunyadi nevet 1500 évből és még más alig alig olvashatókat, látott Horváth Antalt 1400-ból stb. Minő mánia ez az embereknél, hogy mindenütt szeretik ott hagyni saját cse-

kély nevöket! s ez annyira megy, hogy gyakran a legművészebb és legszentebb hely is áldozata lesz ez irkálás és karcolás dühének. — E tekintetben azonban egy igen eredeti személyt hallottam ismertetni budweisi collegám által. Bizonyos Kizelak, t. i. kinek honfűsága épen nem tudatik, valóságos mythologiai hirre jutott, és pedig csak az által, hogy az utazó bár hová jöjjön Európában, Kizelaknak nevét bevésve vagy felírva találni fogja, hol ez leginkább szembe tűnik, ha a név odabigyesztése némi fáradsággal vagy veszélylyel járt is: templomokban, emlékeken, épületeken, hegycsúcsokon, a legmagasabb sziklákon, — a mi azt bizonyítja, hogy Kizelak már mindenütt járt. Állítólag fogadást tett, hogy ily módon is hirre lehet jutni, a nélkül hogy az ember valami nagyot végzett volna. Számosbnál számosb adomák keringenek az ő személyéről, a melyek a legkomolyabb embert is megnevettetik, és többnyire csak azt akarják megmutatni, hogy ezen rejtélyes ember milyen titkos helyekre nem mert eljutni, és ottlétének nyomát hátrahagyni. — Honunkban is olvashatni az ő nevét több várromon, fordóben és sziklafalon például Budán, Mehádián, a dévényi, pozsonyi várromokon stb. Az utóbbi helyeken társa is van, és a firma így hangzik: „Kizelak et Stahl.“ Mióta szokott társnak nevével élni, nem tudjuk.

A posztó hiencsek nevüket onnan nyerték, hogy egykor bizonyos mennyiségű pokrócok készítésére vállalkoztak az álladalom számára, — különben is ismeretesek lévén iparbéli szorgalmukról és ügyességükről. E célra a budai ruházati cs. bizottmánytól mustrákat kértek, és kaptak. E mustrák egy pár avult pokróc darabból álltak, elkopva és likacsos állapotban. Az együgyűek töprenkedtek, hogy az ő pokrócaik szőrösek és nem likacsosok, hogyan járjanak tehát el, hogy a katonai hatóságoknak szállítandó pokrócaik a mustrákhöz tökéletesen hasonlitsanak. Végre sikerült, — ők szinte oly kopasz és likacsos szövözetet készítettek. Hanem a bizottmány ezen fáradsággal készült új-öcska pokrócokat a hiencsektől át nem akarta venni. Ezek előmutatták a mustrákat, pört kezdettek és megnyerték.

Különös nevek. Husvét és Karácson mint személynevek már 1211-ki oklevélben előfordulnak: „Karazun cum filio suo Chusveth.“ Husvet 1222, 1291. Huswet 1298, Husweit 1300 és számtalanszor. — Prága népessége nagy részének neve valamint a classicus görög világ nagy embereié „les“ szótagban végződik. Prágában nincsenek ugyan Aristotelesek, Praxitelesek, Periklesek, de annál több Itzeles, Jeiteles, Mameles, Eskeles, Moscheles, Schateles, Meiseles. Ezen classicus végszótagu nevek ministeri engedély mellett megváltoztatnak, és lett így Jeitelesből „Geitler“, Stöszelesből „Stöszel“, Kakelesből „Kallberg.“ De alig van nemzet, melynél ily névcuriosumok elő nem fordulnának. Ott van Schmid, Schmied, Schmidt, Schmiedt, Schmitt, Smith Német- és Angolhonban; Mayer, Meyer, Meier, Maier, Majer, Meuer, Mauer Némethonban; Jankovits, Janovits, Ivanovits, Jovanovits, Johanovits, aztán Petrovits, Paulovits, Popovits a magyarhoni szerbek

közt; a Szabó, Kovács, Molnár, Nagy, Kiss, Horváth, Török név a magyaroknál. Igazán isteni mindentudás fog kelleni, hogy az utolsó napján ama nevek hordozói egymással fel ne cseréltesse. Mert köztudomásu dolog, hogy sokszor keresztnévvel is hasonlók egymáshoz ezen névtulajdonosok, és hogy számozva nincsenek mint a reusz-kösztrici herecek.

Levelezések.

Békés jul. 20. 1858.

A bánóság után e megye szolgáltatja az első minőségű búzát, s a piaca Várad és Debrecen lévén, a mennyiben a peccszentmártoni és debreceni gőzmalmokat mi tartjuk örölni valóval: az országos gabnaforgalomban igényünk magunknak némi szerepet, azért úgy hiszszük, hogy reményeink állása van egy kis befolyással a hazai gabnakereskedésre. Következésképp nem teszünk egészen érdektelen dolgot, ha e tekintetben a közönséget értesítjük. A kétszeres és rozs nálunk idegen vendég lévén, midőn búzáról szólunk átaljában tiszta

buzát értünk, s ez az idén megyszerte nagyon silány lesz, részint azért, mivel a szemet gyenge korában megcsapott hév sok helyt megszorította a kalászatokat, legfőképp pedig, mert az üszög némely határon két, másutt egy harmadát tette tönkre; úgy hogy ezek szerint búzából kevesebb mint féltermésünk van. Az őszepece mindenütt kiveszett, a tavaszi, mind a közönséges mind az ujseelandi oly soványul ütött ki, hogy alig adja ki a föld kétszeri munkájának illő árát. A tavasziakra semmi panasz. Árpa, zab, elég szép és elég bőven fizet, még eddig a kukoricával is megvagyunk elégedve, elég cső járt rá, volt módja magát fölvenni. A dohány pedig a jó földekben nagyon szép, szebb mint tavaly volt, bár ellene a múlt évben sem volt semmi panaszunk, de az idén az eső jobban látogatván ráfordított fáradságunk még háládatosabb lesz.

A gabona ár a legközelebbi gyulai vásáron következőleg állott: buza köble 12—13 váltófrt., árpa, zab 6—7 vfrt., kukorica 8 frt. A marha olcsón kelt, a sertés drága volt, ló kevés és olcsó. E vásár egyébiránt az aratás ideje miatt csak olyan futóvásár szokott lenni, azért árai sem érdemelnek fontosságot, most nem álapodottak.

T Á R C A.

A S I R I G ?

Beszély,

E m i l i á t ó l.

(Folytatás és vége.)

— Keljen föl — mondá végre Harsányiné, még mindig azon komoly hangon. — Nem szemrehányásokat akarok önnek tenni; ezek úgy sem használnának már semmit, hanem azt várom öntől, hogy jóvá tegye hibáját.

— Mit tehetek én? Mit csináljak? — kérde az öreg megsemmisülten.

— Menjen vissza leányomhoz. Ne sirjon! Nem szeretem a könyeket. Leányom férjhez fog menni; báró Rátóthy megkérte, és annak neje lesz, érte, báró Rátóthy neje lesz; — mondá még egyszer nyomatékkal, midőn látná, hogy e hirre a jó öreg asszony szemei meredten bámulnak reá.

— Értem nagyságos asszony, értem! — viszonzá az öreg halkal, gépileg.

— Leányom boldog lesz veled, boldogabb mint ő és ön ezt felfogni tudnák; igyekezzék tehát, hogy megbarátkozzék ez eszmével.

— Értem, nagyságos asszony!

— Arról a gyermekes szerelméről nem is kell veled szólni. Ez nem egyéb, gyermekes ábrándnál, a mi elmúlik, szétfoszlik, mint az álom. Azon csak nevetni lehet.

— Értem, nagyságos asszony!

— Ezt tegye tehát, Mari néni, és minden jó lesz ismét. Most tehát elmehet, és ha látja, hogy leányom nyugodtabb, küldje el hozzám.

A jó öreg asszony távozott. Azt sem tudta szegény, a földön jár-e, vagy sem. Úgy forgott körül a világ.

Remegő félelemmel állt meg szobája ajtajánál. Félt találkozni Idával; félt szemébe nézni a kedves leánynak, a kit most vizagtalnia, biztatni kellett; hogy teheti ő ezt, ilyen állapotban?

Könnyebb feladat várt reá, sem mint gondolta. A mint a szobába lépett, Idát nyugodtan találta a pamlagon ülve; csak arca volt még halovány kissé, másképp egészen olyan volt, mint rendesen.

— Nos, mit akart anyám? Megmondta, hogy Rátóthyhoz kell nőül mennem? — kérde egészen elfogulatlanul.

— Meg! — viszonzá az öreg, alig fojthatva vissza nagy felindulását.

— És nem lehet azon segíteni? — kérde a leány.

— Nem! — viszonzá az öreg, és erővel vissza akarta tartani a könyeket, mik szemeiben önkénytelenül előtörttek.

— Így hát ne sirjon, Mari néni! Ha nem lehet, hát nem lehet! Látssa, én sem sirok többet. Gondolkodjunk inkább, mi történik Gyulával.

— Oh az! hisz az fáj nekem! Ő meg te! — fakadt ki az öreg asszony fuldokolva.

— Én már nyugodt vagyok. Ha meg kell lenni, hát meg kell lenni! Mit tehetünk róla? És Gyulát is meg kell nyugtatni! — mondá a leány nyugodtan.

— Megnyugtatni? de hogyan? — kérde az öreg.

— Majd csak valahogy! Látssa, mily nyugodt vagyok én, pedig óh, ha tudná, mint szeretem őt! — mondá a leányka elragadtatva.

— És te? honnan vetted e nyugodtságot? — kérde az öreg álmétkodva.

— Oh, ez az én titkom! — viszonzá a leány rajongva.

— De hisz igaz, neked nyugodtnak kell lenned! — mondá az öreg, mintegy új gondolattól megkapatva. — Te boldog leszel! Rátóthy derék férfi, gavallér, gazdag, és szeret téged.

— Jó van jó, édes Mari néni! — viszonzá a leány, szomoruan nevetve. — Látom, jól betanulta szerepét! Nincs szükség reá édes Mari néni! Édes anyám meg lesz elégedve velem! — és avval kisietett édes anyjához.

Ez türelmetlenül várta, és nem kevéssé meg volt lepetve, midőn leánya derült arccal jelent meg előtte, és kijelentette, hogy beleegyezik a házasságba.

— Látom, példánya leszsz köreinknek! — mondá az anya keces mosolylyal, és meg nem állhatá, hogy leányát meg ne csókolja homlokán.

— Hanem édes anyám, szabad egy feltételt kikötnöm? — mondá, Ida vidáman.

— És ez volna? — kérdé az anya figyelemmel.

— Hogy a báró összekelésünk előtt fizesse le a hatvanezer forintot.

Az anya meg nem állhatá, hogy leányát másodszor is homlokon ne csókolja.

— Oh, te okos gyermek! — mondá egyetértő mosolylyal. — Csak bizd reám a dolgot.

— Aztán meg — mondá a leány szemlesütve — Gyula csak hadd járjon tovább is a házhoz.

— Természetes! — viszonzá az anya. — Feltűnő volna, ha egyszerre elmaradna. Aztán mondtam már, én nem avatkozom a szív titkaiba! Egy kis viszony soha sem árt, bizonyos mértékig. Ez féltékenynyé teszi a férfiakat, csak vigyázz, ne hogy Rátóthyval gyűljön meg a baja — mondá az anya eszélyes mosolylyal, és harmadszor is megcsókolta okos leánya homlokát.

VII.

Történetünk vége felé közeledik. A mi ezután következik, mind olyan dolog, melyet az olvasó magától is kitálhat.

Másnap délután aláírták Idával a házassági szerződényt báró Rátóthyval. Rendes derűtségével tette azt a leány, csak azon egy módosítást tétette rajta, hogy az összekelés napját nem négy, hanem két hét múlva kívánta megülni. Nem szereti az ily átmeneti korszakot, mondá. Harsányiné ő nagysága boldog volt; már akkor kezében tartotta a százezer forintról szóló váltót, kifizetendő az összekelés napján báró Rátóthy által, ez természetesen mindenbe beleegyezett. Mit nem ád egy ilyen gavallér, hogy ily gyönyörű bimbót leszakíthasson, aztán meglehet, szerette is egy kicsit a leányt; hisz oly szeretetre méltó volt!

Nem kevésbé boldog volt Rigóházné ő nagysága. Ugy sürgött, forgott a szobákban, mintha mind az övé volna a százezer forint. Oh, mert ő nem önérdékből hozta létre e házasságot, hanem szenvedélyből. Neki szenvedélye volt, megrontani a szív tiszta boldogságát.

Csak Gyula, oh ez nem érezte magát jól. Még nem volt megkötve a szerződés, és már tudomása volt róla. Egyik divatlapban olvasta, a melynek szerkesztőjével Rigóházné bizalmas lábon állt. Természetes, hogy Gyula az egész dologból egy szót sem hitt; de azért nem volt nyugta tőle; beszélnie kellett Mari néniel; oda sietett tehát Harsányinéhoz; de Mari néniel nem beszélhetett; azt mondták neki, nincsen hon, csak késő este fog haza jöni; pedig a jó öreg asszony jól hallotta őt; de eltagadtatta magát; nehogy találkozzék vele; bezárkózott szobájába, és ott sirt keservesen. Nem akart ily borzasztó hír hozója lenni.

Gyula tehát más nap jött el; akkor már Idával találkozott. A leány Mari néni szobájában várta derült arccal, mintha semmi sem történt volna. A mint az ifju a szobába lépett, a leány élébe sietett, és túlradó szerelemmel forró szívéhez szoritotta. Mari néni az ablak felé fordult, és sirt keservesen.

E szenvedélyes fogadtatás után az ifju egészen megfeledkezett a hírlapi cikkről; elfeledkezett mindenről; nagyon

boldog volt; csak kis idő múlva, midőn Mari néni is talált egy pillanatot vetni, tért magához boldog elragadtatásából.

— Miért oly szomorú, kedves néném? — kérdé tehát részvétell.

— Hagyjuk őt Gyula! Fejébe vette, hogy szomorú lesz, és tehát szomorú; de mi közünk nekünk a szomorúsághoz, mikor oly boldogok vagyunk! — sietett a leány az asszony helyett felelni.

— Igaz, de miért? — kérdé az ifju nem egészen megnyugtatta.

— Miért? Hát azt hallotta hogy férjhez akarnak adni, és az fáj neki — viszonzá a leány rendes derűtségével.

— Én is olyasmit hallottam, sőt egy lapban is olvastam már: de ugy-e bár nem igaz.

Az öreg asszony most már nem állhatta tovább; kapta magát és kiment a szobából.

— De bizony igaz, édes Gyulám! — viszonzá a leány szokott vidámsággal.

Az ifju felszökött ültéből; egész testén reszketett.

— Tehát az következik-e abból, hogy én téged nem szeretlek? — kérdé a leány, esdőleg függesztvén reá lélektelt szeméit.

— De ha elszakítanak tőlem? — kiáltá az ifju.

— Az lehetlen, édes Gyulám! Avagy nem mondtuk mi egymásnak: a sűríg! Ki parancsolhat szívünknek?

— De azért mégis másnak akarnak adni!

— Ne gondoljunk azzal. Mások tegyenek, a mit akarnak, mi csak szeressük egymást! Kérlek Gyulám, szerelmemre kérlek, ne gondoldj azzal, a mit látsz, a mit hallasz, csak szeress engem! Igérd meg nekem azt, egyetlen boldogságom! — esedezett a leány, kulcsolt kezekkel állván meg az ifju előtt.

Ki tudna ellentállni ily kérelemnek? Gyula arca földe-
rült.

— Tegyenek bármit, beszéljenek bármit, te ne gondoldj egyébre, csak arra, hogy én téged szeretlek, és szeretni foglak halálig, és ha készülteket látsz magad körül, mintha engem férjhez akarnának adni, és mutatnak egy embert, és azt mondják reá: ime, ez vőlegénye, neved e beszédet, miként én nevetem; bizzál bennem, én szeretlek, és ki fogom játszani tervüket. No, bizol-e bennem?

— Igaz! bizom benned!

És most gyűrünk, keressük föl Mari néni; a jó asszonyt is elrémítették e hírek — mondá, és az ifjut karján fogva, ment a jó öreg felkeresésére.

— No, lássa Mari néni, Gyula nem búsul! Ugy-e bár mindjárt mondtam, csak bizza reám a dolgot — mondá egész természetes derűséggel, a mint végre rátaláltak.

A szegény asszony nem hitt szemeknek, midőn az ifjut oly derűlten látta; de aztán nagyon megörült, hogy oly szépen vonult el a fergeteg az ifju feje fölött.

Igy telt el csaknem két hét. Ida menyasszony volt, Rátóthy naponkint meglátogatta őt, és egészen el volt ragadtatva a leánytól; egy ily elragadtatott pillanatban Rigóházné megsugta neki, hogy Harsányinének holmi ékszerek vásárlására százezer forintra van szüksége, és a boldog vőlegény sietett ez összeget azonnal kézbesíteni; neki mindegy volt, két héttel előbb, vagy utóbb; Harsányiné kiszidta őt e „presirtságáért”, de azért átvette a pénzt és elszakította a váltót.

Ida pedig azalatt oly boldog napokat élt Gyulával, a minőt csak a boldog, tiszta szerelem élvezhet; órákig együtt voltak, és nevétek az embereket, kiket Ida úgy ki fog játszani, mint még soha vőlegényt ki nem játszottak; és Gyula mind ezt szentül hitte; mert Ida mondta neki. Egy párszor kérdezte ugyan, minő terve van, de a leányka erre nagy hamisan mosolyogva mondá: ez az ő titka; engedje neki e meglepetést, és az ifju nem faggatta többé; teljesen meg volt nyugodva.

Igy közeledett a menyegző napja.

Az esküvő előtti napon Ida nagy titokban megmondta

Gyulának, ma éjjel menjen a legközelebbi faluba és ott várja meg őt, holnap éjjel ő utána fog jöni.

Gyula el volt ragadtatva; könyvek tódultak szemébe, és midőn a leány bucsuzáskor megölelte, azt sugta fülébe: édes feleségem!

A leánya szemébe is könyvek tódultak. Először életében hallá e szót, és oly édesen csengett az vissza lelkében. Még egyszer megölelte az ifjut, megcsókolta őt egész lelkéből, és azt sugta neki vissza: holnap este! A viszontlátásig! — Gyula a mennyországga szívében hagyta el kedvesét.

Következett a menyegző napja. Négy órára délután volt meghatározva az esküvő. Rátóthy már fél négykor ott volt, a miert Rigóháznén meg nem állhatta, hogy valamit fülébe ne sugjon, mire a boldog vőlegény helybenhagyólag mosolygott; aztán bejött Ida, hófehér, drága öltözetben, a menyasszonyi koszorúval és fátyollal fején; semmi ékszer nem volt rajta; nem engedte, hogy azt is ráaggasszák. Ma nagy van, mondá, ma Isten oltárához fog ő lépni.

Megtörtént az is. Esküvő után Ida kifejtette magát Rátóthy karjából, és kisietett a szobából. Azt mondták, átöltözöködk.

Szobájába érve, nyakába borult Mari néninek, bocsánatot kért tőle mindenért, a mit valaha ellene vétett, biztosította őt forró szeretetéről, aztán kérte, hagyja magára, egy kis dolga van végeznie.

A jó asszony hűségesen teljesítette ohajtását, kiment a másik szobába, és várta, mikor fogja őt visszahívni.

De eltelt egy félóra, és Ida nem híttá, oda ben Harsányiné ő nagyságánál pedig a vendégek már nyugtalanodni kezdtek; a boldog vőlegény türelmetlenül panaszkodott, hogy szép neje oly sokáig várakoztatja; Rigóháznén alig bírta őt csillapítani; végre ő is sokallani kezdé a várakozást, és Ida szobájába sietett, hogy elhozza.

Ida szobáját zárva találta; ismételt kiáltására feleletet nem kapott.

A dolog furesának kezdett tetszeni a delnőnek; besietett tehát a terembe, elbeszélte a dolgot, Harsányiné ő nagysága maga ment leánya után; az ajtó előtt nevén szólította, és midőn feleletet nem kapott, erővel törette be az ajtót.

Idát az ágyon fekve találta, nyugodtan, mozdulatlanul. Az ágy előtt a padlaton egy kis üvegese feküdt.

Hasztalan volt minden kísérlet; Ida meg volt halva.

Az asztalon két levelet találtak, az egyik anyjához, a másik Gyulához címezve. Az első rövid volt, csak annyi állt benne:

„Édes anyám! Megtettem kívánságát, Rátóthy neje lettem; ön elérte célját; annyival tartoztam önnek, mint anyámnak; többet nem tehettem; a szívnek nem lehet parancsolni. Felejtse leányát és legyen boldog.

Hű leánya Ida.“

A másikban az állt:

„Édes Gyulám!

Bocsásd meg a tréfát, mit veled üztem. Mi e földön nem lehetünk egymásé; azért a hátralevő napok alatt zavar-talanul akartam élvezni a szerelem boldogságát; most örömet halok meg. Hiven tartottam meg eskümet: a sírig! Légy oly boldog, mint azt neked kívánja hű

Idád.

Nines több, mit mondanunk. Harsányiné ő nagysága egy nap alatt tíz évvel lett öregebb. Gyula elment külföldre és azóta sem tért vissza; senki sem tudja hová lett; a szegény Mari néni pedig nem sokára a más világon kereste föl édes növendék leányát.

Heti szemle.

— A Wama Marga nevű álladalmi birtok, mely a Karánsebesről Hátszegre, Erdélybevivő uton fekszik, a nemzeti

bank részéről f. évi augusztus 10-kén árverés útján eladatni fog. A birtok 139 hold, leginkább erdőből áll; és 3600 forintra becsültetett.

— A július 28. és 29. közti éj a legrémítőbb egyike volt. Temesvár fölött mintegy $\frac{1}{2}$ 2 órakor megnyitlak az ég csatornái, a villámlás és dörgés felriasztotta az alvókat, mert felhőszakadással tartottak, a Mehálabán és külvárosokban a harangokat félreverték, stb., de különben kevés baj történt. Azonban már délfelé hírek jöttek, hogy több helyen a jégeső mindent összevert, nevezetesen Csakován és Buttyinban. Az első helyen különösen a buza és zab szenvedett, melynek egy része már lekaszálvá volt. Kevés volt biztosítva, — a mi biztosítva volt, a Societa nuova triesti társaságánál 20000 pfrtnyi értékben biztosított. Buttyinban leginkább a repce szenvedett, ez biztosítva vala, és így a triesti Assicurazioni generali 25,000 pfrtnyi kárban részesült. Nem ajánlhatjuk elegendőleg, hogy minden vagyonunkat, a mely elemi károsításoknak kitéve van mielőbb biztosítani siessünk.

— Szinte a július 28. és 29-ki éjjelén történt, hogy a villám egy oláht és két lovát a buziási erdőben agyonsújtott.

— Varjason július 16-kán 980 hold buza és 80 hold dohányvetés jég által semmivé tétetett.

— Az Oláhországban uralkodó marhadög következtében az erdélyi cs. kir. kormányzóság rendeletéből az eddigi 10 napi veszteglési idő 20 napra emeltetett.

— Ferendian, Temes megyében, július 24-kén oly forgó szél támadt, mely a legrikább természetünemények közé tartozik. Egy paraszt, lovait a kocsiba fogva, a mezőn állni hagyja, a midőn a forgószél felkerekedett, és a kocsit lovaival együtt magasra a levegőbe emelte. A paraszt ezt látván, elremülten oda futott, de addig a lovak már ismét földre estek volt, és bokros futásban a falu felé szöktek; a sokkal magasabba rántott koci még a levegőben keringett, és aztán dirib-darabban több száz lépés távolságában egyes részekben földre hullott. Innen a forgószél a temetőnek vette útját, itt egy vén akácát gyökerestől kirántott, és ezt egyenes állásban magasan a levegőben több ezer lépésre vitte, végre egy mocsárban leereszté oly módon, mintha e fa kezdetől fogva e helyen termett volna. Ezután a szőlőhegyeknek ment, a venyigéket lombjától tökéletesen megfosztá, a szőlőket, mintegy főzötten hagyván hátra; továbbá a tengeri földeket átfutott és a szárazakat mindenütt kiirtotta. Járásának nyomát mindenütt mélyen lehet látni, mert a földet felturta és a levegőben szertehányta. Végre buza földre is nyomult, hol épen a kaszálók dolgoztak, — és itt egyetlen kévét sem kimélt, egyetlen csomót sem hagyott gazdának. Egy munkást úgy kapta meg a forgószél, hogy ez minden igyekezete dacára lábán nem tarthatta magát, hanem a földön nagy körben hurcoltatott, és midőn ügyel-bajjal menekült, hosszú hajai úgy vették ki magokat, mintha a fodrász vassal göndörítette volna. — Ugyanezen széltölesér szerepelt Buziáson, Lieblingen, Dettán és Buttyinban is.

— Zomborban, egy 25 ezer lakossal bíró városban — írja a „Vasárnapi Ujság“ — a kávéházakba a „B.-Hirlapon“ kívül semmi más magyar lap nem jár. Nem is kávéházak azok. Bizony igaz van. A „Delejtűnek“ egyetlen egy példánya sem rendeltetett Zomborba; hát nem vétek ez?

— Jelesb magyar festészeink megbízást kaptak, hogy a bécsi cs. udvar számára magyar tárgyú képeket fessenek. E festmények ha majd elkészülnek, egy külön képkiallításra is megláthatók lesznek.

— A nemzeti színház alaptökéjéhez herceg Batthyány Fülöp 10000, gróf Károlyi György 25,000, gróf Károlyi István 10,000 s a három testvér gr. Andrássy Manó, Gyula és Aladár, szintén egyenkint 10,000, tehát összesen 75,000 pfrtinnal járultak. Ezenkívül a pesti nagykereskedői testület még 400, a pesti polgári kereskedői testület 600 pft. adományozott.

— Oldenburg nagyhercege Magyarországon néhány nagyobb jószágot venni szándékozik, hogy azokat oldenburgi kivándorlóknak átengedje. A múlt tavasszal néhány száz

kivándorlott jött a nevezett hercegségből, kik hir szerint jó egészségnak örvendenek.

— A Berettyó folyó szabályozása annyira haladt, hogy a munkálatok alkalmasint már ősszel befejezhetők. Ezt követendi az „Er“ szabályozása.

— Hazánk azon ritka helyei között, melyek régi történeti műemlékekkel dicsekedhetnek a Budapest szomszédságában lévő Margit sziget mindenesetre az első sorban áll. Margit királyleánynak szent emlékezetét a 13. század óta még a múlt század közepéig kegyeletesen ülték; — azóta sok változott, és bizony nem mindig oly módon, hogy dicsekedni okunk legyen. — Pauer Iván jeles archeologusunk s Varsány János mérnök július 19-kén azért rándultak a Margit-szigetre, hogy ott a romokat tudományosan kutassák, különösen pedig Margit szobrát, melyet az üdvözült József főherceg nádor ő fensége egykor a romok közül felásatott, s a szigetbeli virágház és botanikus kert előtt felállított, — műtörténeti tekintetben leírják és lerajzolják. Már több hónappal azelőtt jelentetett, hogy ama Margit szobor múlt ősszel talapjáról elhurcolva, ketté törve, s a szigetnek pesti partjára hengerítve találtatott az elszállítás szándékának világos jeleivel. S ime az imént említett hazafiak a kérdéses szobrot sem eredeti helyén, sem a parton többé nem találták. A kert mostani bérlője egyéb felvilágosítást nem tudott adni, mint-hogy a szobrot valószínűleg ugyanaz, ki a szent ereklyét a szigetpartra hurcoltatni rendelé, onnan éjjeli időben el is, és pedig jószágára szállíttatá. A „Magyar Sajtó,“ honnan e tudósítást átvesszük az ilyen cselekvést, bár ki tette legyen, műablásnak és köztolvajlásnak nevezi, és elkövetőjét joggal a felvilágosult hazafias közönség megvetésének átadja. — Együttal szinte helyén véljük, a történeti emlékek fentartására felállított központi bizottmány kiváló figyelmébe az emlékekben gazdag Margit szigetet ajánlani.

— Nógrád megyéből írják a Pesti Naplónak, hogy az e megyében több mint 25 év óta főnállt „Nemzeti Intézet“ című egylet, melynek célja a nemzeti nyelvnek ösztönzése és iskolai könyvek osztogatása által eszközölt terjesztése volt, a m. kormányzóság által megszüntnek nyilvánítottán, alapuló és segélyező részvényes tagjai a megyefőnökség által levélben egyenkint felszólítottak, hogy a kitűzött határidőig nyilatkozzanak, hová kívánják alapítványaikat fordítani?

— Feketehegyen, Bács megyében f. h. 13-kán egy állítólag veszett kutya 3 gulya marháat harapott meg, és ezek közül az egyik harmad napra megdöglött. Ennek következtében orvos kiküldetvén, ez azt jelentette, hogy nem veszettség, hanem dögvész uralg a marha közt, mert másik két szinte megharapott marha egészséges maradt, ellenben július 13-tól 18-ig 530 darab marha közül ismét 9 darab elesett, s egy beteg maradt.

Temesvári ujdonságok.

* A július 28—29-re szóló zivataros éjjelen a villám a temesvár-szegedi telegraphot megrongálta, mi által a távirás egy ideig lehetetlenné vált.

* Múlt csütörtökön a középtanodai ifjuság az éneklésben nyilvános próbatételét letette, mely alkalmat ő excellentiája gróf Coronini is jelenlétével diszesíté. Az előadott ének darabok mind komoly jelleműek, és Kreutzer, Esser, Bentz, Beethoven, Tittl, és Bach Sebestyén műveiből szedettek. A zenei oktatás eredménye bizonyosan minden méltányos követelést kielégített, és az énekkutatás derék vezetője, Suhajda Sándor tanár ur azt a hallgatók élénk tapsaiból kivehette. Kívánunk neki és nekünk jövőre is hasonló kitartást.

* A B. P. Hirlap temesvári levelezője azt írja, hogy Diamant ur nálunk felolvasást tartott, miként lehetne kukorica levelekből papírt készítő gyárt felállítani. Azt mondjuk rá, hogy nem tartott valósággal, hanem csak akart tartani felolvasást, hanem ezen szerény férfi is elállt szándokától, midőn látta, hogy a személyesen meghítt egyénekből is csak heten jelentek meg a gyűlés teremében.

* Gróf Coronini ő excellentiája, köztisztelteti kormányzónk folyvást a város szepítéséről gondoskodik. Alig, hogy a gyár külvárosi park legelső munkálatai befejeztettek, és a mulatók és sétálóknak kényelmére szolgáló új hid a Begán át elkészült, már is egy második hasonló intézkedés esik tudomásunkra. Halljuk t. i. hogy a pétervárad kaputól a lehető legegyszerűbb kocsit fog a vaspálya udvar felé vezetetni, úgy hogy a felesleges kacsaringós és sáros eddigi utak elmellőztessenek. Az így a József város közelében nyerendő szabályos mező, mely a Bega jobb partja, és a vasutvonal közé esik, fákkal fogna beültetni, és maholnap a legesinosabb parkok egyikévé válni. Ily pornéklői környékben, kivált ha a régen tervezett fürdőház is felépülne, ki ne találna szórakozást, és üdülést; itt, hol a hajók járás-kelését láthatnók, a nélkül, hogy a kereskedés zaja bennünket háborgatna; hol a vasuti élénkség, és a lövőde kellemei is közel vannak!

* Múlt kedden (jul. 27.) a testgyakorló intézet tanítványainak nyilvános próbatétele volt. Ezen intézet élő bizonyossága, hogy a nevelés egyoldalúságából már kilábolni kezdünk, és hogy az ember fizikai kifejlődésének szinte jogos követelést engedünk. A próbatétel számos látogatóknak örült, bizonyosságul mennyi érdeklél viseltetnek ez intézet iránt a legmiveltebb osztályok. A próbatétevé tanítványok mindnyájan szép haladást tanúsítottak, de különösen ki kell emelnem Perian Istvánt, ki remek ügyessége végett nemcsak a közönség, hanem saját kis tanítványtársai által is élénken megtapsoltatott. Köztük tehát semmi irigység uralkodott, hanem inkább büszkeség, miként közülök valaki annyira jeleskedik. Ezenkívül dicserőleg meg kell említenem Karabacsok József, Vekerle László, Peidlhauser Adalbert, Moys Sándor, Risztics Demeter, Christoph Adalbert, Nagy Adalbert és Demkő Viktor tanítványokat. Ezek mindnyájan a próbatétel után egy diszkötésű könyvvel megjutalmaztattak, melyet a középtanoda igazgatója, Purgstaller József ur átnyújtott. Risztics Demeter, helybeli kereskedő ur, jutalmat tűzvén ki azon tanítvány számára, ki magát a próbatételen leginkább kitüntetni fogja, ezen jutalmat a már megnevezett Perian István nyerte el. — Jelenésemet be nem zárhatom a nélkül, hogy az intézet vezetője és tanítója, Hartl Ferenc, kegyesrendi tanár iránt legnagyobb, és bizonyosan mindenki által osztott elismerésemet ki ne fejezzem, ki az illető oktatást annyi esztendő óta sok előszeretettel, szakismerettel, és feláldozással adja. — Fritsch György, helybeli kereskedő ur, az intézet célját az által igen nagyon előmozdítja, hogy saját házában a helyiséget mindig ingyen oda engedte, és ez által lehetővé tette, hogy az oktatás igen olcsón nyerhető; ezen nemes tettért szives köszönet legyen neki e sorokban szavazva.

* Megkaptuk „A banya sziklája (piatra-bábi) című korrajzot. Írta Ormos Zsigmond. Ezen két kötetes regény (ára 2 pft.) most legközelebb jelent meg Pesten Ráth Mór bizományában. Örülünk, hogy a szerző, ki születése, meg sok évi hivatalokása által Buziáson és Temesvárott bánásznak fia, és ki jelenleg Olaszországban tartozkodik művészeti tanulmányok érdekében, ismét önálló munkával fellépett. Nem fogjuk elmulasztani legközelebbi alkalommal e munkát tüzetesen megismertetni.

Kiadó és felelős szerkesztő Pesty Frigyes.

Teljes számú példányokkal még mindig szolgálhatunk.